

KÖDÖSÉRKERT

Ködösek már mind az utak

Kalendárium

- Október - Őszhó

A tél közeledte

- Hogyan készülődnek az állatok?

Ügyeskedj!

- Rejtvények, fejtörők

Versek

- Manókról, ősről

Tudod-e?

- A halfarkas

Melléklet

- Manódoboz

OKTÓBER - ŐSZHÓ

Hónapunk neve a latin October, „Nyolcadik” hónapnévből ered, mivelhogy a régi római naptárban az évkezdő márciustól számítva ez volt az év nyolcadik hónapja. Egyedül Domitianus császár tett kísérletet a név megváltoztatására, amennyiben önmagáról nevezte el. Rossz császár volt, a „domiciánus” hónapnév nem kellett senkinek.

Róma októberi ünnepei a márciusi jeles napok tükörképei. A földműves, a halász, a hajós és a katoná a márciustól októberig tartó nyári időszakban volt aktív. Márciusban toltá vízre a hajóját, vette elő a szerszámaikat, fényesítette ki a fegyvereit, és októberben vontatta partra, rakta el őket, illetve olajozta meg az utóbbiakat, hogy a téli nedvességtől be ne rozsdásodjanak.

A **szüret** a parasztgazdaságokban kölcsönös segítséggel végzett társasmunka, a városi szőlőmonokultúrás gazdaságban általában bérmunka, a 19. század közepe előtt a földesúri szőlőkben főként robotmunka.

A kisebb szőlőkben a család ma is meghívott segítőkkel szüretel. A házigazda, a tulajdonos vendégül látja a szüretelőket étellel, itallal, a szőlőből, mustból kóstolót vihetnek haza.

Bortermő vidékeken nagyobb szabású mulatságokat, szüreti felvonulásokat rendeztek. A 16-17. században a szüret idejére a törvénykezést is beszüntették. A 19-20. század fordulóján a szüreti felvonulásokat, akár csak az aratásiakat, miniszteri rendelettel egységesítették és szabályozták, mintául véve a 18-19. századi uradalmi szőlőmunkások szokásait.

A szüreti szokások a szőlőszedés utolsó

napiához, a végzéshez kapcsolódtak: az uraság megkötözése; szüreti koszorú elkészítése; a koszorúvivők leöntése vízzel; az uraság köszöntése verses rigmusokkal; a legjobb szedők megajándékozása pl. kendőkkel; végzéstánc; mulatság.

A szüret időpontja a 18-19. században valamilyen jeles naphoz kötődött. *Szent Mihálytól (szeptember 29.) Simon-Júdás (október 28.) napjáig.*

Az Alföld több vidékén Szent Mihály-napkor kezdtek a szüretet. A Dunántúl nagy részén és Erdélyben Terézia (október 15.), a Balaton és Kőszeg vidékén Orsolya (október 21.), Tokaj-Hegyalján Simon-Júdás (október 28.) napján.

Egyházi ünnepek:

október 1.: Lisieux-i Szent Teréz ünnepe

október 4.: Assisi Szent Ferenc emlékezete

október 8.: Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya ünnep

Jeles napok:

október 1.: Zenei világnap, Az idősek világnapja

október 4.: Az állatok világnapja

október 6.: Az aradi vértanúk emléknapja, nemzeti gyásznapi

október 23.: Az 1956. évi forradalom és szabadságharc kezdetének és a Magyar Köztársaság 1989. évi kiáltásának napja

október utolsó szombatjáról vasárnapra virradó éjszaka: A téli időszámítás kezdete

október utolsó munkanapja: Takarékosági világnap

Kata

„Vége van a nyárnak, hűvös szelek nyárnak”

Minden évben október 4-én ünnepeljük az **Állatok Világnapját**. Ez a nap *Assisi Szent Ferenc halálának napja*. A ferences rendet alapító **Szent Ferenc az állatok védőszentje**, a legenda szerint nemcsak értette az állatok nyelvét, hanem beszélgetett is velük. Az Állatok Világnapját 1931-ben, Olaszországban rendezték meg először és azóta az egész világon elterjedt.

A tél közeledtével, októbertől kezdve az erdő állatai *elkezdik keresgélni, kiépíteni a hideg téli hónapokra ideiglenes szállásukat, menedékhelyüket*. Minden állat a természet adta lehetőségek közül a számára legideálisabb téli pihenőhelyet választja. Vannak állatok, amelyek elvonulnak melegebb vidékekre, ez elsősorban a madarakra jellemző (golya, fecske, sárgarigó), mások téli bundát növesztenek, mint például a nyúl, róka és vannak olyanok is, akik

elvonulnak téli álmot aludni. Ez elsősorban az emlősöket, hüllőket, rovarokat jellemzi. *Biztosan téged is érdekel, hogy télen melyik állat alszik téli álmot, hol és hogyan vészeli át a telet?*

A rágcsálók csoportjába tartozó **mogyorós pele** odúban alussza át a telet. →

Az **ürge, hörcsög** már október elején elkezd a téli eleség összegyűjtését, ami általában a kertek fáin maradt gyümölcsökből és a földön hagyott diófélékből áll. *Tudtad, hogy a téli fészkek készítése az állatok számára is kemény munkával jár?* Először eltömítik majd keményre dolgozzák a kijáratokat. Így védekeznek a hideg és eső ellen. *Hallottál már róla, hogy a **sündisznó** testhőmérséklete téli álma idején, amely októbertől áprilisig tart, 34 fokról 6 fokra csökken?* A sünnnek kétféle zsírtartaléka van, egyik, amit fehér zsírnak nevezünk, ez a hasát és a nyakát borítja. A másik a barna réteg, ami annál több hőt termel, minél hidegebb van.

A mókus nem alszik téli álmot, a hideg elől az odújába húzódik és lompos farkát paplanként használja. Táplálékát az ősszel összegyűjtött és itt-ott, az odúja környékén elrejtett makkok, diók, mogyorók szolgálják.

A **békák** is elrejtőznek az élelemhiány és a hideg elől. Földalatti üregekben vagy iszabban bújnak meg. Késő ősszel a **denevérek** is pihenni térnek. Mészköbarlangok, elhagyott épületek, tornyok mennyezetébe kapaszkodva töltik a telet, de vannak olyan fajok, amelyek fa odvában alusszák a téli álmukat.

**Most pedig egy kis játékos fejtörésre hívlak titeket!
Kik adhatták fel a következő házassági hirdetéseket?**

1. Micimackó rokona vagyok, keresem a hozzám illő jól szituált, külföldi hölgyet, akinek jelentékeny Eucaliptus-ültetvényei vannak. = ...
2. Teltkarcsú, áramvonalas testű, alig néhány mázsás, bájos orral rendelkező, kedves természetű, közlékeny úszóbajnoknő férjhez menne. = ...
3. Délen élő, elegáns úr - mellény és frakk - kizárólag csámpás párt keres. = ...
4. Örökös uralkodó, párka nélkül, hitvesére vár. = ...

Az szeptemberi fejtörő megfejtései:

1. tehén; 2. kakas; 3. kacsa; 4. liba; 5. pulyka; 6. malac

Írta és összeállította:
Hajni

VARGA ÉVA:
Megérkezett az ősz

Megérkezett a hideg ősz
Sápadt a nap fénye
Elszálltak a gólyák, fecskék
Messze délvidékre.

Leszedték a gyümölcsöt is
Üresek a kertek
Maga előtt az őszi szél
Színes lombot kerget.

Árok szélén, utak szélén
Színes már a pázsit
Búsan cincog a kis cinke
Hiszen ő is fázik.

TASNÁDI VARGA ÉVA:
Ősz

Piros már a csipkebogyó
Tetején ül egy kismanó
Hűvös szél fúj a nyakába
Les a szélre, les a fákra.

Megjött az ősz, sújja halkan
Nyuszi bujkál a bokorban
Aludni ment most gyíkanyó
Egyet, kettőt szól a rigó.

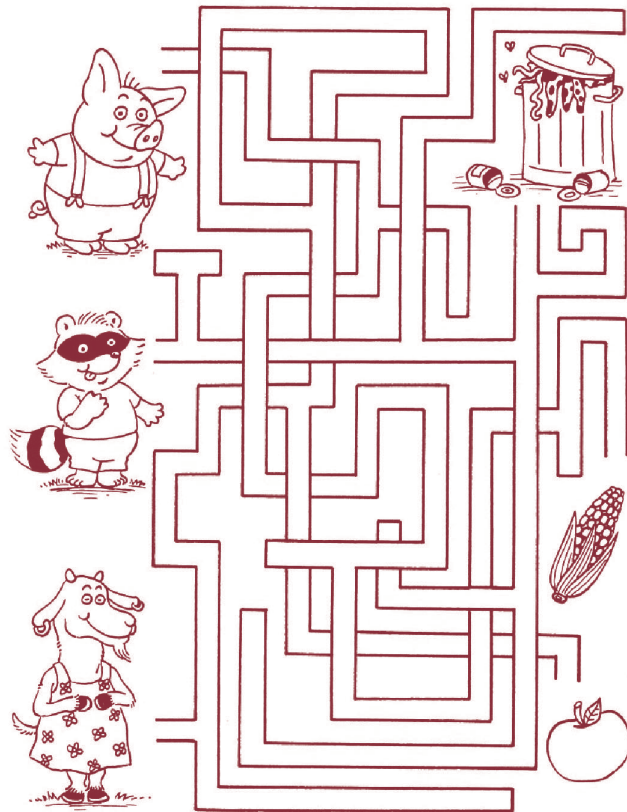
Rókafiúk is elbújtak
Ködösek már mind az utak
Elmúlt a nyár, - szól a manó
Hajlik, leng a csipkebogyó.

Ügyeskedj!

Kösd össze a pontokat!

Vezesd el az állatokat a nekik szánt eledelhez!

Az azonos számmal jelölt mezőket fessd ugyanolyan színűre!

1 – narancssárga, 2 – sárga, 3 – rózsaszín, 4 – kék, 5 – zöld

Összeállította:
Zsuzsa

Szalai Szabó Ildikó: Összekevert álmok

A manók molnára éjjel
fura álmot látott:
háza előtt patak helyett
vad folyó hullámzott.

Vizitündér ült a partján,
virágokkal játszott,
szép haján és a szirmokon
a napfény szikrázott.

A patak meg egyre duzzadt,
már minden elázott,
habjain a vízimalom
kereke hintázott.

-Csillapítsd le a patakot!-
a manó kiáltott.-
Hogy öröljem meg a búzát,
hoznak ezer zsákot...!

-Nincs semmi baj, manó molnár!
Én is álmot láttam,
és a malmod kerekével
kicsit karikáztam!

Juhász Magda: Mondóka

Manóházban manók laknak,
reggel, este jól belaknak,
meg is híznak, mint a bálna,
nem is férnek már a házba.

Bereczk Vikki

Éger Csenge

Kalmár Réka

Sebestyén Réka

Tornay-Csomor Vikki

Ne feledjétek, búvárkodjatok ti is! Ha különleges adatra bukkantok, írjátok meg a szerkesztőség címére, és az újságba is bekerülhet majd. Várom ötleteiteket!

Mit gondoltok, a halfarkas hol él? Halféleség, emlősállat vagy egyik sem?

A halfarkas egy gyors röptű sirályféle, amely ahelyett, hogy maga halászna, hagyja, hogy más madarak gyűjtsék össze a táplálékot, s azután elveszi tőlük. A halfarkas a tengerpartok közelében él, a fészkek kifosztása a kedvenc elfoglaltsága. A szárazföld belsejébe, így Magyarországra is csak ritkán vetődik.

Egy éhes halfarkas, ha megpillant egy madarat hallal a csőrében, úgy követi, mint egy vadászrepülőgép. Folyamatosan támadja a kiszemelt madarat, míg az az állandó támadások hatására elengedi a halat, mire a halfarkas megfordul és elkapja a zsákmányt a levegőben. Ha a madár a halfarkas támadásai hatására nem engedi halzsákmányát, a halfarkas úgy kényszeríti rá, hogy a madár hátát vagdossa a csőrével.

Ősszel az ékfarkú halfarkasok délre húzódnak a tengeren, nem messze a parttól. Itt az erre járó hajók hulladékát szedik fel, s azokkal táplálkoznak.

**Színezd ki
a rajzot!**

**Összeállította:
Zsuzsa**

Információk

LAJOS U.:

Társas délután: október 13. (szerda) 15.00-tól
Kézműves foglalkozás: október 21. (csütörtök) 16.00-tól

HUSZTI ÚT:

Társas délután: csütörtökönként, 16.00-tól
Kézműves foglalkozás: szombatonként, 15.00-tól

KERÉK U.:

Kézműves foglalkozás: szerdánként, 16.00-tól
Sportdélután: október 16. (szombat) 15.00-tól
Menhelysegítő vásár és örökbefogadó nap: október 2. (szombat) 9.00-tól 16.00-ig

ZEMPLÉN U.:

Zenebölcsi: hétfőnként, 10.00-tól
Kézműves foglalkozás: csütörtökönként, 16.00-tól

GYŰRŰ U.:

Kézműves foglalkozás: szerdánként, 15.30-tól
Anyukák kézművese: pontos időpontjáról érdeklődjenek a helyszínen!

SILVANUS SÉTÁNY:

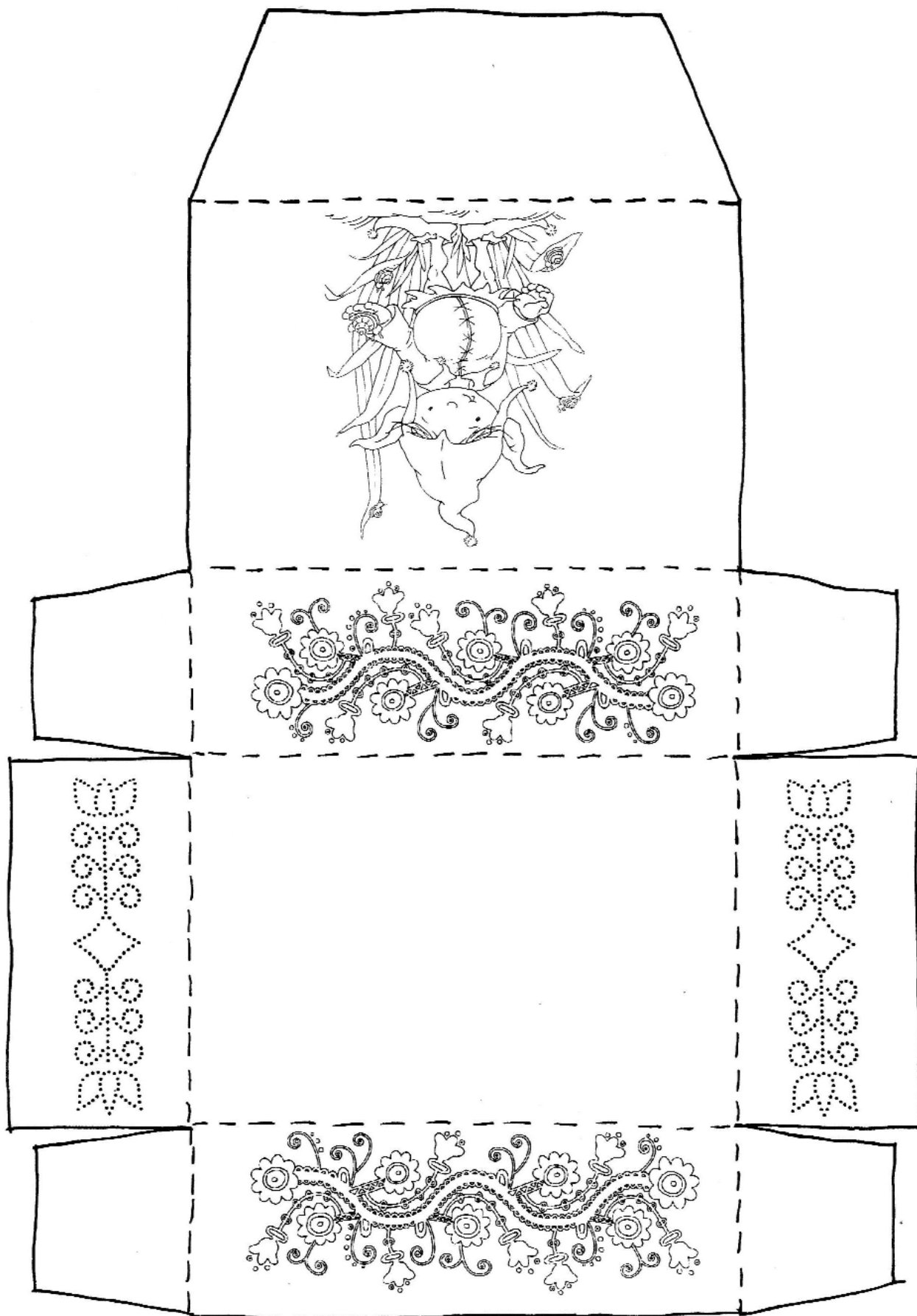
Kézműves foglalkozás: péntekenként, 16.00-tól
Babamasszázs: szerdánként (bejelentkezés alapján)

SOLYMÁR UTCA:

Kézműves foglalkozás: október 19. (kedd) 16.00-tól

A programváltoztatás jogát fenntartjuk!

Kedves Gyerekek!

Készítsetek manódobozt a kincseiteknek! Színezzétek ki a mintákat, vágjátok körbe a dobozát, majd a szaggatott vonal mentén hajtsátok meg a füleknél fogva ragasszátok össze a dobozt! Már készen is van, gyűjthetitek benne a kincseiteket!

Jó munkát kívánok!